תורה אור

רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אוסרין אלמא אין ברירה, ממאי דילמא שאני התם *כדקתני טעמא אמרו לו לר' מאיר אי אתה מודה שמא יבקע הנוד ונמצא שותה טבלים למפרע ואמר להם לכשיבקע אלא מדתני איו *דתניא איו ר' יהודה אומר אין אדם מתנה על שני דברים כאחד אלא אם בא חכם למזרח עירובו למזרח, למערב עירובו למערב, אבל לכאן ולכאן לא והוינן בה מאי שנא לכאן ולכאן דלא, דאין ברירה, למזרח ומערב נמי אין ברירה, ואמר ר' יוחנן כשכבר בא חכם והשתא דאמרינן לרבי יהודה אין ברירה הא *כתיבה אית ליה יום הכפורים נמי נעביד תרי ונכתוב עלייהו: משום חולשא דכהן גדול לאו אדעתיה, דאי לא תימא הכי בלא כתיבה נמי האי נפיש והאי זוטר וכי תימא לא מקביל ליה כוליה, והאמר רב יהודה *השוחט צריך שיקבל את כל דמו של פר שנאמר °ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד *המזבח וכי תימא דילמא משתפיך מיניה, האי חזק והאי סומק, אלא משום חולשא דכ"ג לאו אדעתיה, הכא נמי משום חולשא דכהן גדול לאו אדעתיה. ההוא דנחית קמיה דרבא אמר יצא והניחו על כן שני שבהיכל, נטל דם הפר והניח דם השעיר אמר ליה חדא כרבנן, וחדא כרבי יהודה, *אימא הניח דם השעיר ונטל דם הפר: והזה ממנו על הפרוכת כנגד ארון מבחוץ: תנו רבנן °וכן יעשה לאהל מועד מה תלמוד לומר *כשם שמזה לפני לפנים כך מזה בהיכל מה לפני לפנים אחת למעלה ושבע למטה מדם הפר כך מזה בהיכל, וכשם שלפני לפנים אחת למעלה ושבע למטה מדם השעיר כך מזה בהיכל °השוכן אתם בתוך טומאתם אפילו בשעה שהן טמאים שכינה עמהם אמר ליה ההוא צדוקי לר' חנינא השתא

ויקרא ד

שם

לכשיבקע. כאוש לו כלומר לא חיישינן לשמא יבקע דאפשר דמסר ליה לשומר: **אין אדם מתנה על שני דברים.** להניח שני עירובין אחד למזרח ואחד למערב שמא אם יבאו שני חכמים אחד למזרח ואחד למערב ונומר-לאי זה מהן שארצה אלך למחר, לפי שקניית עירוב בין השמשות היא וכשזה בורר למחר אותו שירצה לא סמכינן אברירה לומר הוברר שהעירוב לצד חכם זה קנה שביתה אמש אלא על חכם אחד ואינו יודע לאיזה רוח יבא הוא מתנה אם בא למזרח עירובי של מזרח יקנה, ואם בא למערב עירובי של מערב יקנה, ואילו לכאן ולכאן על שני חכמים למקום שארצה אלך לא דאין ברירה: **והוינן בה.** דקס"ד בין השמשות עדיין חכם לא בא והוא באלכסון ויכול לבא משתחך למזרח ולמערב ובא לו לאחד מהן: **מזרח ומערב נמי.** כשתלה זה עירובו בדעת החכם לומר יקנה עירוב לרוח שהחכם בא לה אין ברירה שמא בין השמשות היה בדעתו של חכם לרוח שכנגדה: **ואמר רבי יוחנן כשכבר בא חכם.** בין השמשות, דקנה עירוב לאותו הרוח, שכך התנה זה מבעוד יום: **והשתא דאמרם.** טעמא דר' יהודה בקני חובה משום דברירה לית ליה אבל כתיבה אית ליה: **יום הכפורים.** דקאמר לא היה שם אלא כן אחד ליעביד תרי וכו': **לאו אדעתיה.** לעיוני בכתיבה: **דם הפר.** סומך כדאמרן באידך פירקין (דף מה.) שדומה לדם הפרים: **ההוא.** שליח צבור דנחית קמיה דרבא והיה אומר סדר יום הכפורים בתפלה כמו שאנו אומרים: **חדא כרבנן.** דאמרת כן השני: **וחדא כרבי יהודה.** דאמרת נטל תחילה שאחר כך הניח אלמא לא היה כן שני להניחו (א) לכך הוצרך ליטול תחילה:

השתא

רבי יהודה ור' יוסי ור' שמעון אוסרין. תימה מנא ליה דטעמייהו משום דאין ברירה הא קתני בהדיא טעמייהו משום בקיעת הנוד וי"ל דלא היה נ"ל שזה יהא עיקר טעם לחוש לבקיעת הנוד ליום אחד ומה שהקשו לו מבקיעת הנוד אע"ג דאינהו גופייהו לית להו האי טעמא י"ל שהיו ברצון מחזירין אותו והיו מקשים לו כל מה שהיו יכולין רק שיחזור בו וכי האי גוונא איכא בהאי דפ' התערובת (זבחים דף עז:) דקאמר רבי אליעזר לרבנן גבי איברי בעל מום שנתערבו באברים תמימים ונתן למעלה ט' לדידי מדכתב מום בם הוא דלא ירצו הא על ידי תערובת ירצו אלא לדידכו דדרשיתו מום בם לדרשה אחריתי אודו לי מיהא דבשר בעלת מום כעלים דמי אע"ג דאיהו גופיה לא סבירא ליה האי טעמא מדמצריך קרא וכי האי גוונא איכא בספ"ק דגיטין (דף יד.) הולך מנה לפלוני רב אמר חייב באחריותו ואם בא לחזור [*אינו] חוזר ושמואל אמר מתוך שחייב באחריותו אם בא לחזור (אינו) חוזר ומפרש דבהולך כזכי דמי קא מיפלגי דלשמואל הולך [*לאו] כזכי והא דקאמר מתוך שחייב באחריותו אם בא לחזור (אינו) חוזר לדבריו דרב קאמר אע"ג דאיהו גופיה אי הוה סבירא ליה כרב (דלאו) דכזכי דמי לא הוה אמר (אינו) חוזר מהאי טעמא וכי האי גוונא איכא בפ"ג דשבועות (דף כח:) בפלוגתא דר' שמעון ורבנן בשבועה שלא אוכל ואכל כל שהוא וכן בפרק בתרא דמכות (דף יז.) בפלוגתא דרבי שמעון ורבנן באוכל טבל כל שהוא ומה שמקשין לרבי יהודה דלית ליה ברירה וסבירא ליה בפ' החובל (ב"ק דף ל:) גבי דין יום או יומים קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי היאך מלא ידיו ורגליו דלא משכחת דמייתי ביכורים אלא חד בר חד עד יהושע בן נון וכן לרבי יוסי דמספקא ליה התם אי כקנין הגוף דמי ואת"ל לאו כקנין הגוף היאך מלא ידיו ורגליו דכי האי גוונא פריך לרבי יוחנן בס"פ השולח (גיטין דף מח.) מפורש בפרק השולח ואין להאריך כאן בזה: **מאי** שנא לכאן ולכאן [דלא] דאין ברירה. על כרחך רבי יוחנן לא מפליג בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים דאי מפליג מאי פריך לימא לכאן ולכאן תולה בדעת עצמו הוא ומזרח ומערב תולה בדעת אחרים הוא אבל רב דקאמר בפרק בכל מערבין (עירובין דף לו:) ליתא למתניתין דהתם דאית ליה לרבי יהודה ברירה ופריך אדרבה ליתא לדאיו מקמי מתניתין ומשני ליתא למתניתין מקמי [*ברייתות] דהלוקח ודאיו דסמי חדא מקמי תרתי ומקשים לשם אדרבה ליתא להך דהלוקח ודאיו מקמי מתניתין דעירובין ומתני' דגיטין (דף עג.) מה היא באותן הימים ובריית' דמרובה (ב"ק דף סט.) דשחרית בעל הבית אומר כל שילקטו עניים היום יהא הפקר דבהנך אית ליה לרבי יהודה ברירה ויש לומר דרב ודאי מחלק בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים והא דגיטין ודמרובה תולה בדעת אחרים היא ואם כן לרבי יוחנן דלא מפליג סבירא ליה ליתא לדאיו ודהלוקח מקמי [*הני מתניתא] ואע"ג דבפ' משילין (ביצה דף לז:) פריך אהא דקאמר דלר' יוחנן בדרבנן אית ליה ברירה מדפריש רבי יוחנן מילתיה דאיו אלמא הכי סבירא ליה והדר ביה מכח ההיא קושיא אלמא דלרבי יוחנן איתא לדאיו יש לומר דלאו מכח ההיא קושיא הדר ביה ובלאו הכי ניחא ליה לשנויי לעולם לא תיפוך ותימה אליבא דמאן קמייתי בשמעתא מדאיו אי אליבא דרב מאי מייתי מדאיו דאי תולה בדעת עצמו להאי דשופרות דאי תולה בדעת אחרים דאדרבה בתולה בדעת אחרים אית ליה לרבי יהודה ברירה ואי אליבא דרבי יוחנן קא מייתי הא לדידיה ליתא לדאיו וי"ל דאליבא דרב קאמר הכא והאי דשופרות חשוב כתולה בדעת עצמו כיון דאין הקינין מתפרשות אלא בלקיחת בעלים אי [נמי] בעשיית כהן תליא בדעת כהן המקריב חשוב כמו היא עצמה ובהא נמי מיתרצא מאי דק"ל מאי קאמר ליתא למתניתין מקמי דאיו ודהלוקח והא מלתא דר"י איכה משנה בההיא דהלוקח אלא ברייתא היא והאי סמיך מתניתין דעירובין מקמי תרי ברייתות רבי לא שנאה רבי חייה מניין לו אדרבה סמי אפילו ברייתות טובא מקמי חדא מתני' והיה נראה לי לתרץ דרב לטעמיה דאמר בפרק הגוזל קמא (ב"ק דף לו:) בגמ' הוא בעבדים הרי שלך לפניך סמי מתני' מקמי תרי ברייתות ולפי מה שפי' דההיא דשופרות חשיב תולה בדעת עצמו ניחא דבלאו הכי איכא למימר ליתא למתני' דעירובין מקמי מתני' דשופרות ודהלוקח ודאיו והא דלא מייתי לה התם משום דאינה פשוטה כל כך שיהא טעמו שלרבי יהודה משום דאין ברירה דהא דייקינן עלה טובא בשמעת' ומהשתא נמי ניחא דלא נצטרך לדחוק ולומר דרבי יוחנן פליג על רב וקסבר ליתא לדאיו כי זהו דוחק ועוד דקשיא מההיא דשילהי ביצה כדפרישית אלא נימא דלרבי יוחנן נמי מדקא מפרש למלתיה דאיו אלמא קסבר כותיה וסבירא ליה דליתא למתני' דעירובין ובריית' דכל שילקטו מקמי מתני' דשקלים דשופרות ומקמי ההיא דהלוקח ודאיו וההיא דמה היא באותן הימים סבירא ליה לרבי יוחנן דלא דייקינן מינה דיש ברירה משום דלכי מיית הוי גיטא דילמא לכי מיית זקוקה ליבם וחוללת ולא מתייבמת וכל זמן שבעלה חי הרי היא כאשת איש לכל דבריה ולפ"ז מייתי שפיר בשמעתא מדאיו בין לרב בין לרבי יוחנן דתרווייהו אית להו שפיר דאיו ורבינו אלחנן תירץ דאליבא דרב קאמר דלא קאמר מידי כגון ההוא דלעיל דרבא ומדמי ברירה דתולה בדעת אחרים להיכא דאמר ומברר דבריו מתחלה כמו ההוא דאיו אף על גב דתולה בדעת עצמו הוי:

הימנו

סז א מיי' פ"ד מהלכות עבודת יוה"כ הלכה ב:

סח ב ג מיי' שם פ"ג הלכה ס:

◆

רבינו חננאל

ר' יהודה אומר אין אדם מתנה על ב' דברים כאחת אלא אם בא חכם למזרח עירובו למזרח למערב עירובו למערב אבל לכאן ולכאן לא. (ואמר רבי) [והוינן בה] מ"ש דלכאן ולכאן דלא דאין ברירה למזרח ולמערב נמי אין ברירה. ופרקינן ר' יוחנן כבר בא חכם ש"מ דלר' יהודה לית ליה ברירה. אבל כתיבה אית ליה ולמה אינו עושה ביוה"כ שנים וכותב באחד פר ובשני שעיר משום חולשא דכ"ג דלמא לא דייק ואתי לאחלופי ליה. ההוא שליח צבור דנחית קמיה דרבה דאמר יצא והניח על כן השני שבהיכל משמע כרבנן דאמרו שנים הוו. ונטל דם [הפר] והניח דם השעיר משמע כר' יהודה דאמר שלא היה כן אחד לפיכך הוצרך ליטול קודם דם הפר. ואח"כ נתן במקומו דם שעיר. וא"ל רבה דבריך חציים כרבנן וחציים כר' יהודה אימא יצא והניחו על כן השני שבהיכל. הניח דם הפר בכן האחד ונטל דם השעיר מן האחר: ת"ר וכן יעשה לאהל מועד וגו' כשם שמזה לפני ולפנים כך מזה בהיכל דגמר לאהל מועד ממה שנאמר מבית לפרכת. וכשם שמזה אחת למעלה ושבע למטה מדם הפר וכן עוד מדם השעיר. כך מזה בהיכל מדם הפר ומדם השעיר אחת למעלה ושבע למטה.

תוספות ישנים

אלו עשרה שלימין והוו שני לוגין ספק כולן תרומה ספק מעשר מעורב בהן ונותן לכהן מיהו זה התירוץ אינו נראה להר"ר אלחנן דהא אמרינן בפ' שלשה שאכלו (דף מז:) דמאי דכתיב באורייתא מוזהר זהירי ואם הפריש למאכלו אם כן הפריש הכל ואין צריך לעשר כלל ואם למכור לא הפריש כלום וצריך לחזור ולהפריש הכל אלא ודאי עשרה קטנים קאמר ועוד הקשה דהא רבי שמעון אית ליה בפרק השומר במנחות (דף סו:) דכותים גרי אריות הן ואית ליה במסכת תרומות ומייתי לה בפרק שני דקידושין (דף מח:) דנכרי ליתא בתרומה דנפשיה אם כן מה מועיל מה שהפריש על כן נראה תירוץ ראשון והא דנקט כותים דלפירוש זה דליתיה בתרומה דנפשיה אפילו טבל גמור נמי איכא למימר משום רבי מאיר נקטינהו דאית ליה התם גירי אמת הן אבל זו קושיא אחרונה אין נ"ל דכותים שאני ממאי דתקן הכותי והנכרי שתרמו תרומתן תרומה ותנן בדוכתא אחריתי תרומת נכרי מדמעת ורבי שמעון פוטר ולא מדכר כותי ש"מ דמודה בה דתרומתו מדמעת וטעמא כיון שגר הוא בידו לתקן עצמו מיד ובני ברית קרינן ביה: ומיחל ושותה מיד. פירש רש"י מחלל מעשר שני שיש לו בתוך ביתו דכל מה דאפשר לתקן יתקן ואין נראה לריב"א כי מה חילול תופס כאן כיון שלא הפריש כלום עד למוצאי שבת ולא בירר מקום לא לצפונו או לדרומו הא תנן בפרק ג' דתרומות (מ"ה) התורם קישות ונמצאת מרה כו' עד האומר תרומת כרי זה בתוכו כו' וחכמים אומרים עד שיאמר לצפונו או לדרומו ואפילו לרבי שמעון נמי א) כיון דקרא עליו שם כדאמר בפרק בכל מערבין (עירובין לז:) שאני התם דאיכא סביביו ועוד הקשה מדתניא בתוספתא דמעשר שני (פ"ג) המוליך פירות מעשר שני ממקום שיוקר כו' עד [האומר] כו' וחכמים אומרים עד שיקבע מקום לצפונו או לדרומו ועוד קתני בסיפא מעשה ברשב"ג ור' יהודה ורבי יוסי שנכנסו אצל בעל הבית לכזיב אמרו לו נראה היאך בעל הבית מתקן פירותיו כיון שהרגיש בהם הביא להם דלוסקמא מלאה דינרי זהב אמר להם כך אני שבה מעשר שני שבהפך זה מחולל על איסר זה אמרו לו לא ואכול מעותיך נשכרת מעות ואיבדת נכסות פירות מעותיך חולין כיון שלא קבעת מקום לצפונו אך י"ל זו משום דהאיסר אינו מבורר ומעורב בין מעות אחרות ומפרש ריב"א דהכא איירי שקבע לו מקום או לצפונו או לדרומו וגם פירש רבינו יעקב דמיחל לשון חילול כדתנן במשנה (דשביעית פ"א מ"ח) עד שיחולו ומפרש בירושלמי עד שיעשו חולין ואין נראה לרבי דאם כן ליתני שבא לצפונו ולדרומו כמו באחר בנות בפרק בתרא דדמאי וכ"ת משום דידע שיעורא דמנין הלוגין הוי כמו שקבע מקום אין זו סברא כלל ועוד דבמסכת דמאי בפ' בתרא קתני היו לו תאנים של טבל כו' וקתני מה שאני עתיד (בסוף וקתני בתר הכי היו של דמאי כו' וקתני בה לצפונו או לדרומו אע"ג שמשמע דקאי אמנינא שנה לעיל גבי טבל והאי ואע"פ שלא שנה אותו באותו כנא וע"ק [דבתוספתא] קתני שני לוגין שאני עתיד להפריש כו' הבאין אחריהן מעשר ראשון כו' הבאין אחריהן מעשר שני משמע בהדיא דקאי אמעשר שאני עתיד להפריש ואין כאן בירור מקום ואין לפרש דהכי קאמר ב) (להפריש כו') הבאין אחריהן היינו הסמוכין להם שהוא בירור מקום כמו לצפונו ולדרומו דלא משמע כלל הכי ועוד הבאין אחריהן דמעשר ראשון היינו ג) שירי אחריהן למוצאי שבת דליכא לפרושי שסמוכין להם עכשיו שהרי יתערבו בכל החבית ונמצא שותה טבלים ע"כ נראה לרבי כמו שפי' אלחנן בן הר"י בן רבינו מאיר מיחל לשון מתחיל כמו על העיר אשר נקרא שמי עליה אנכי מחל וגו' (ירמיה כה) ובערוך גרס בשם רב האי גאון מוהל ושותה מיד כלומר מוזג ושותה כמו שנאמר מהול ונראה דקמ"ל דמוזג ויכול ממנו קבע דמזיגה קובעת כדאיתא בפ"ק דשבת (דף יא:) מיהא אי שבת קובעת מן התורה אין זה חידוש ולא נקט מזיגה בשביל כך וא"ת מאי שנא דהכא לא קתני לצפונו ודרומו ומחולל על המעות כי היכי דקתני

משניות

א) נ"ל כגון: ב) נ"ל תבעה: ג) נ"ל שיפרים:

מסורת הש"ס

[גיטין כו.]

[עירובין לו: וש"נ]

לעיל מח. [שם איתא המקבל זבחים כה. ע"ש]

*) [נ"ל מוכח השולח]

זבחים נז.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וחדא כר' יהודה כו' כן שני להניחו עליו לכך הוצרך:

◆

גליון הש"ס

גמ' אימא הניח דם השעיר. עי' מג"א סימן קמו ס"ק יא

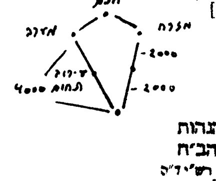

לדעת ר' יהודה (החולק) אוסר - אינו בגלל שסובר לית ברירה

הי נפש והי דשעיר

לציוני בכתיבה

ושניהם אותה כמות

נושא
לפי ר' יהודה
דסומכין על
כתיבה (מה
לי עשר ב'
צמודים (כן)
להחזיק את
הזמ"מ: א'
דבר וא'
[illegible]

נושא
• מתנות דם
הפר והשעיר
נלמדים בהיקש
• ומתנות היכל
נלמדים בהיקש
הגמ' (בדף
נז) תמוה
איך (בקדשים) דבר הלמד בהיקש
חוזר ומלמד בהיקש (דבר שאינו
כללי תושב"ע)

* הסוגריים מיועדים
לשמור על כל
החטיבה של הגמ'